

Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну
імені Михайла Бойчука
Факультет декоративно-прикладного мистецтва
Кафедра мистецтвознавства і мистецької освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВК 01.02 «Гендерні питання в мистецтві»
(назва дисципліни без скорочень)

Загальна інформація про дисципліну

Рівень (ступінь) вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
Спеціалізація	
Освітня програма	Мистецтвознавство
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс / семестр	2 курс, IV семестр
Кількість кредитів ЄКТС	3 (90 годин)
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції – 18 год.
	Семінарські – 10 год.
	Практичні – 10 год.
	Самостійна робота – 52 год.
Форма підсумкового контролю	Диференційований залік
Викладач	Романова Олена Петрівна, PhD з філософії, доцент кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти КДАДПМД імені Михайла Бойчука
Контактна інформація викладача	romanova_o@kdidpmid.edu.ua
Ресурси комунікації з викладачем	Zoom https://us04web.zoom.us/j/77622326775?pwd=SoDKbYILSzn6MEy1BuI6SL3neRbR8I.1 Moodle
Дні занять	
Консультації	Відповідно до графіку консультацій: понеділок (15:30-16:30)

Опис навчальної дисципліни

Анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Гендерні питання в мистецтві» полягає у формуванні цілісного уявлення про вплив гендеру на художню творчість, мистецьку критику та культурні практики. Усвідомлення соціокультурної ролі мистецтва як інструменту боротьби з дискримінацією упосліджених груп та простору для реалізації гендерної рівності. Розвиток критичного мислення через аналіз мистецьких явищ з позицій гендерної рівності. Формування етичного підходу до створення і сприйняття мистецтва в контексті ідей інклюзивності та боротьби зі стереотипами. Роль та місце дисципліни у системі підготовки: Навчальна дисципліна «Гендерні питання в мистецтві» посідає важливе місце у системі професійної підготовки фахівців, забезпечуючи критичне осмислення художньої культури крізь призму соціокультурних, гендерних та владних дискурсів. У межах курсу інтегруються сучасні методології феміністичної критики, гендерних студій та візуальних досліджень, що дозволяє студентам: – проаналізувати історичні та сучасні репрезентації тілесності, ідентичності і ролей у класичному і сучасному мистецтві; – оволодіти інструментами для аналізу патріархальних та стереотипних кодів у візуальних практиках; – сформувати навички критичного мислення та толерантності, необхідні для адекватного розуміння плюралізму сучасного артпростору. Дисципліна створює надійний теоретико-методологічний фундамент для розвитку авторської рефлексії, розширення світоглядної палітри та створення сучасних художніх або дослідницьких проєктів, чутливих до питань різноманітності й рівності. Ключові слова: <i>мистецтво, культура, гендер, гендерна ідентичність, гендерна дискримінація, гендерні стереотипи, жіноче мистецтво, чоловіче мистецтво, тілесність, фемінність, маскулінність.</i>
---------------------	---

	Вплив на індивідуальну освітню траєкторію Вивчення дисципліни допомагає здобувачу: – сформувати персональну дослідницьку та творчу фокус-тему, інтегруючи гендерну проблематику, феміністичну критику й візуальні дослідження у власні практичні артпроекти чи курсові дослідження; – самостійно обирати індивідуальні траєкторії аналізу художніх творів, спираючись на плюралізм сучасних методологій; – розвинути навички свідомого й критичного проектування власної професійної кар'єри у сучасному артпросторі з урахуванням принципів інклюзивності, рівності та різноманітності; – розширити світоглядну та міждисциплінарну палітру, поєднуючи знання з візуального мистецтва, соціології, культурології та філософії для побудови унікального авторського методу.
Мета й завдання навчальної дисципліни	Метою вивчення «Гендерні питання в мистецтві» є формування у студентів цілісного теоретичного та практичного інструментарію гендерної оптики для аналізу історії та теорії мистецтва, деконструкції візуальних стереотипів, а також об'єктивного переосмислення ролі жінок-митців та репрезентації ідентичностей у світовій і вітчизняній художній культурі. Основні завдання навчальної дисципліни: – ознайомити здобувачів із базовими категоріями гендерних студій, феміністичної історії мистецтва та теорії візуальної культури; – розкрити еволюцію репрезентації тілесності, маскулінності та фемінінності в різні історичні епохи (від класики до сучасного мистецтва); – сформувати навички застосування гендерного підходу до атрибуції, інтерпретації та критичного аналізу творів образотворчого мистецтва, архітектури і дизайн-практик; – навчити студентів виявляти та деконструювати патріархальні, ідеологічні та соціокультурні коди в класичному і сучасному артпросторі; – подолати гендерні упередження та європоцентричні стереотипи в історіографії мистецтва;

	– стимулювати розвиток професійного критичного мислення майбутніх мистецтвознавців для адекватного розуміння та репрезентації різноманітності сучасного культурного процесу. Предметом вивчення навчальної дисципліни «Гендерні питання в мистецтві» є особливості репрезентації гендерних ідентичностей, тілесності, маскулінності та фемінінності у світовій і вітчизняній художній культурі, а також соціокультурні механізми, ідеологічні коди та методології феміністичної критики і гендерних студій, що визначають історичний розвиток і сучасний стан мистецтва та практики мистецтвознавчого аналізу. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання: Знати: – визначення понять «гендер», «гендерна ідентичність», «гендерна рівність», – «гендерна дискримінація»; – роль гендеру в історії мистецтва, зокрема позицію жінки як митця і об'єкту зображення, гендерну нерівність у художньому каноні; – взаємозв'язки між гендером і мистецтвом; – генезу формування в різних культурах зображення чоловічого та жіночого гендеру; – феміністський аспект критики мистецтва, квір-теорію та інтерсекційні підходи в аналізі культурних явищ. Вміти: – аналізувати художні твори крізь призму гендеру, зважаючи на соціокультурний контекст; – ідентифікувати гендерні стереотипи та їхній вплив на створення і сприйняття мистецтва; – використовувати гендерну оптику для проведення дослідницьких проєктів або написання аналітичних статей про мистецтво; – інтегрувати знання з гендерних студій, історії мистецтва, соціології та культурології для цілісного бачення проблеми.
--	---

Передумови вивчення дисципліни	—
Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральні компетентності (ІК)	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі мистецтвознавства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів даної галузі, а також суміжних спеціальностей, зумовлених комплексним підходом, проведення досліджень, та/або здійснення інновацій, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетенції (ЗК)	ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК 12. Цінування повага різноманітності та мультикультурності.
Фахові (предметно-специфічні) компетенції спеціальності (ФК)	СК 2. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки. СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі. СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		лек	сем	практ	срс
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Гендерні аспекти в мистецтві. Гендерна рівність у мистецтві як аспект суспільного розвитку. [2], [3], [6], [8], [11], [12], [13].	17	3	2	2	10
Тема 2. Жіночі образи в мистецтві: історичний контекст. Порівняння реальних умов життя жінок із їхнім зображенням у мистецтві. Відомі феміністичні художниці та їхні роботи (Джуді Чикаго, Фріда Кало, Барбара Крюгер та інші). Переосмислення жіночого тіла: від об'єкта до символу боротьби за права. [9], [12], [13], [16], [17]	22	6	2	2	12

Тема 3. Образ чоловіка в мистецтві та його зміни. Соціальні та культурні фактори, які найбільше вплинули на зображення чоловіків у різні епохи. Вплив чоловічих образів у мистецтві на сучасне суспільство. [1], [6], [8], [13]	17	3	2	2	10
Тема 4. Гендерні стереотипи в популярній культурі та медіа. Сучасні приклади, що руйнують гендерні стереотипи. [4], [5], [10], [13], [14]	17	3	2	2	10
Тема 5. Гендерна ідентичність та її відображення в сучасному мистецтві. Трансгендерні та небінарні митці: їхній вплив та позиція у світі мистецтва. [1], [7], [9], [14], [15]	17	3	2	2	10
РАЗОМ:	90	18	10	10	52

Рекомендовані джерела інформації Основна література

1. Мельник Т. Трансформація образів чоловічого та жіночого у візуальній культурі України періоду незалежності. Гендерний аспект. : дис. ... д-ра філософії в галузі культурології : 034. Київ, 2023. 238 с.
2. Бовуар С. Друга стаття. Київ: Основи, 2017. 368 с.
3. Агєєва В. Філософія жіночого існування / Передмова до кн. С. де Бовуар. Друга стаття. Київ, 1994. Т. 1. С. 14–26.
4. Андрушко Л. Гендерні стереотипи в українській рекламі. Вісник Львівської національної академії мистецтва. 2010. № 23. С. 397–404.
5. Брюховецька О. «Я українка»: постер-кампанія, яка закликає замислитися над статусом жінок-заробітчанок. Українська правда. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2018/10/28/233858/>
6. Бурейчак Т. Соціологія маскулінності. Львів: Магнолія 2006, 2011.
7. 142 с.
8. Галерея Тетяни Миронова представляє актуальний contemporary art.
9. Webapxiv.
URL: <https://web.archive.org/web/20110726232121/http://www.knuj.org/ua/news.html?id=556>
10. Гапон Н. Філософія постструктуралізму Ж. Дельоза: перспективи теоретизування про гендер. Актуальні проблеми філософії та соціології. №16. URL: http://www.apfs.in.ua/v16_2017/8.pdf
11. Гліба Г., Яковленко К. Молоко за шкоду: сексуальність, тілесність та інтимний простір в українському мистецтві 1990-х років. Blok. URL: <https://blokmagazine.com/ua-молоко-за-шкоду-сексуальність-тілес/>

12. Грицюта Н. М. Архетипи української ментальності у сучасній рекламі. Інформаційне суспільство, 2011. № 14. С. 44–51.
13. Еко У. Історія потворності. Київ: Слово, 2007. 456 с.
14. Естес К. Жінки, що біжали з вовками. Архетип Дикої жінки у міфах та легендах. Київ: Yakaboo Publishing, 2019. 528 с.
15. Купцова Т. Теорія архетипів та їх гендерна складова. Наукові записки. Серія «Філософія». Острог: Видавництво національного університету
16. «Острозька академія», 2013. № 12. С. 221–229.
17. Кісь О. Моделі конструювання гендерної ідентичності жінки у сучасній Україні. Незалежний культурологічний журнал «І». 2003. № 27. С. 37–58.
18. Копилова Надія. Гендерні варіації фемінності у сучасних українських художніх практиках. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Випуск 43, 2022, 62–68.
19. Романова О. Проблема вибору любові в історії філософії. Гілея. Філософські науки : науковий вісник : зб. наук. праць / гол. ред. В.М. Вашкевич; НПУ імені М.П. Драгоманова, ВГО Українська академія наук. Київ : «Вид-во «Гілея»», 2018. Вип. 138 (№ 11) Ч.2. С. 116-120.
20. Романова О. Екзистенціальні та комунікативні виміри вибору любові в бутті сучасної людини. Science and education a new dimension. Humanites and social science, VIII (43). Budapest (Hungary). Dec. 2020. Issue 243. DOI : <https://doi.org/10.31174/SEND-HS2020-243VIII43-04>. p-ISSN 2308-5258, e-ISSN 2308-1996. С. 20-24.

Допоміжна література

21. Nochlin Linda. Why Have There Been No Great Women Artists? Нью-Йорк: Thames & Hudson, 1988 (або сучасні перевидання; це класичне есе-фундамент феміністичної історії мистецтва).
22. Pollock Griselda. Vision and Difference: Femininity, Feminism and the Histories of Art. Лондон: Routledge, 2003.
23. Butler Judith. Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity. Нью-Йорк: Routledge, 1999 (ключова праця для розуміння перформативності гендеру та ідентичності).
24. Jones Amelia (ed.). The Feminism and Visual Culture Reader. Лондон: Routledge, 2010 (хрестоматійний збірник есеїв про тіло, репрезентацію та гендер у мистецтві).
25. Нідерланд Кетрін. Гендер, тіло і мистецтво: візуальні стратегії репрезентації (або відповідні українські академічні антології з гендерних студій у культурі та медіа).
26. Зінченко Олена (ред.). Феміністична критика в українському мистецтвознавстві та культурології (збірники наукових праць, присвячені аналізу українського контексту).
27. Nochlin, Linda. Representing Women. Темз і Хадсон, 1999.
28. Griselda Pollock (ed.). Generations and Geographies in the Visual Arts: Feminist Readings. Лондон: Routledge, 1996.
29. Гендерні студії: навчання, дослідження та практика. За ред. О. В. Авраменко, Т. В. Лісової. Кропивницький: КОД, 2018.
30. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклики стереотипів. К.: Основи, 2017 (або її посібник «Чому не варто боятися фемінізму?»). К.: Комора, 2018.

31. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. За ред. В. П. Агеєвої та ін. К.: К.І.С., 2004 (класичний академічний посібник для вищих навчальних закладів, що охоплює теорію гендеру в гуманітарних науках).
32. Філософія і культура в антропологічних вимірах сучасності : зб. тез доп. М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпров. політехніка». Дніпро : УДУНТ, 2023.142 с.

Інформаційні ресурси

1. Google Scholar (Академія Google) (scholar.google.com)
2. ResearchGate (academia.edu, researchgate.net)
3. JSTOR (jstor.org) — цифровий архів академічних журналів, книг та первинних джерел.
4. Open Edition Journals (journals.openedition.org).
5. Бібліотека українського мистецтва. URL : https://uartlib.org/?srsltid=AfmBOooxa6cSPY8CnK7-YPdxr_xHA4bz6gY4sxjsHTDjs7aW9izSaFK1
6. Закон України «Про освіту». URL : <https://www.mon.gov.ua>
7. Інститут культурології НАМ України. Репозитарій. <https://icr.org.ua/repozytarij/>
8. Кіно-Театр: журнал. URL: <https://ktm.ukma.edu.ua/index.php/ktm>
9. Культурологія. Мистецтво. Архітектура. URL : http://library.chnu.edu.ua/?page=/ua/02infres/02cat_int_res/cult
10. Культура України. Електронна бібліотека. URL : <https://elib.nlu.org.ua/>
11. Культурологічний альманах: журнал Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. URL: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac>
12. Культурологічна думка: журнал. URL: <https://www.culturology.academy/>
13. Moviegram : українське інтернет-видання про кіно. URL : <https://moviegram.com.ua/>
14. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL : nbuv.gov.ua
15. Український мистецтвознавчий дискурс: журнал. URL : <https://ukrainianartscience.in.ua/index.php/uad>

Методи контролю та розподіл балів

Назви змістових модулів і тем	Дата проведення	Формат контролю	Максимальна кількість балів
Теми 1-5	Лютий – травень	<i>Поточний контроль. Диференційований залік</i>	20 x 5
РАЗОМ:			100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

		Оцінка за національною шкалою
--	--	-------------------------------

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Технічне, програмне та інструментальне забезпечення

Необхідне обладнання, устаткування	Ноутбук із можливістю демонстрації матеріалів та виходу до мережі Інтернет.
Необхідні засоби	Не передбачено.
Програмне забезпечення	Програми, необхідні для виконання завдань: <i>Microsoft Office Word, Adobe Acrobat Reader</i> .
Матеріали, інструменти	Не передбачено.

Політика вивчення навчальної дисципліни

Політику щодо академічної доброчесності	Здобувачі першого освітнього рівня зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності у своїх доповідях та роботах. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час поточного контролю виявиться використання чужих ідей, магістр втрачає право отримати бали за тему, або може виконати нову роботу, яка буде оцінена зі зниженням балів.
Політика щодо відвідування занять	Пропуски занять без поважних причин неприпустимі (причини пропуску мають бути підтверджені). Відсутність виконаних практичних завдань із дисципліни є підставою до неотримання семестрової оцінки.
Політика щодо термінів виконання	Якщо здобувач першого освітнього рівня пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її упродовж консультаційного часу, відповівши на ключові запитання, виконавши вправи на відповідні теми.

завдань і перескладання	Довгострокова відсутність здобувача другого освітнього рівня на заняттях без поважних причин дає підстави для отримання неатестації. Додаткові заняття в такому разі не передбачені.
Політика щодо правил поведінки на заняттях	На проведення занять із навчальної дисципліни «Гендерні питання в мистецтві» поширюються загальноприйняті норми та правила поведінки, затверджені «Правилами поведінки здобувачів вищої освіти в Київській державній академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука». Схвалюється власна думка здобувачів другого освітнього рівня з теми заняття, активне обговорювання проблемних питань, креативний підхід до виконання практичних завдань. Водночас на заняттях не допускаються дії, що порушують порядок і заважають навчальному процесу, зокрема користування мобільними телефонами для розмов, запізнення на заняття без поважних причин, відсутність реагування на зауваження викладача.
Політика щодо комунікації з викладачем	Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем у робочі години є корпоративна пошта викладача (<i>romanova_o@kdidpmid.edu.ua</i>). Порядок надсилання листів: 1) у темі листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено – ГЕНДПІТ); 2) файли підписуються в такий спосіб: «Прізвище_Завдання». Прийнятний формат файлів: текст — .docx, ілюстрації — .pdf. Консультування з викладачем в Академії відбувається у визначені дні та години.

Детальнішу інформацію щодо компетентностей, результатів навчання, методів навчання, форм оцінювання, самостійної роботи наведено у [Робочій програмі](#) навчальної дисципліни «Гендерні питання в мистецтві».

Розробник (розробники) силабусу
навчальної дисципліни

Романова О.П.
(підписи, прізвища, ініціали)

Гарант освітньої програми

Кашшай О.С.
(підписи, прізвища, ініціали)

Завідувач кафедри

Кашшай О.С.
(підписи, прізвища, ініціали)

Силабус затверджено на засіданні
Кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти
від 28 серпня 2026 р., протокол № 1